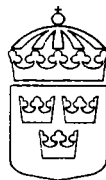


Kulturutskottets betänkande

1989/90:KrU14

Ungdomsfrågor



1989/90
KrU14

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet förslag i budgetpropositionen om det statliga stödet till ungdomsorganisationernas verksamhet samt till internationellt ungdomssamarbete. Utskottet behandlar också en skrivelse från regeringen om ungdomsfrågor.

I anknytning till förslagen i budgetpropositionen tar utskottet upp ett antal motionsförslag, som bl.a. berör storstadsungdomars situation, utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter och stöd till flickors fritidsaktiviteter.

I propositionen föreslås att idrottens del av stödet till lokal ungdomsverksamhet förs över från civildepartementets huvudtitel till idrottsanslaget under bostadsdepartementets huvudtitel. Vidare innebär förslaget att de båda nuvarande separata stödformerna till central och lokal ungdomsverksamhet förs samman till ett gemensamt anslag benämnt bidrag till central och lokal verksamhet. Med anledning av ett motionsförslag föreslår utskottet en höjning av stödet som medger ett bidrag av 17 kr. per sammankomst enligt de nuvarande bidragsreglerna. Detta innebär i förhållande till regeringens förslag ett ökat medelsbehov av 5,6 milj. kr.

Utskottet tillstyrker i övrigt regeringens förslag i propositionen och avstyrker de med anledning av denna väckta motionerna.

Skrivelsen om ungdomsfrågor — i vilken riksdagen bereds tillfälle att ta del av vad som anförs om en samlad ungdomspolitik — har föranlett fyra motioner. Dessa avstyrks. I detta sammanhang behandlar utskottet även en motion som tar upp frågor om behovet av etik och normer i samhällslivet. Motionen avstyrks med hänvisning till bl.a. att allmänna övergripande levnadsnormer av det slag som motionärerna synes åsyfta inte bör slås fast genom politiska beslut.

Tretton reservationer och ett särskilt yttrande har fogats till betänkandet.

TRETTONDE HUVUDTITELN

1989/90:KrU14

Propositionen

Regeringen har i proposition 1989/90:100 bil. 15 (civildepartementet)

dels under punkt H 1 (s. 144—145) föreslagit riksdagen att till Statens ungdomsråd för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 5 755 000 kr.

dels under punkt H 2 (s. 146—148) föreslagit riksdagen att till Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet m.m. för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 89 751 000 kr.

dels under punkt H 3 (s. 148—149) föreslagit riksdagen att till Stöd till internationellt ungdomssamarbete för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 2 298 000 kr.

dels under punkt H 5 (s. 150—151) föreslagit riksdagen att till Lotterinämnden för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 1 880 000 kr.

Regeringens skrivelse 1989/90:69

Regeringen har i skrivelse 1989/90:69 berett riksdagen tillfälle att ta del av vad i skrivelsen anförts angående en samlad ungdomspolitik.

Motioner väckta under allmänna motionstiden

1989/90:Kr405 av Göran Åstrand m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av normer och bättre etiska livsförutsättningar,

2. att riksdagen hos regeringen begär analys och redovisning av hur etiska normer och krav formuleras i lagstiftningen och i skolans undervisningsplaner,

3. att riksdagen begär att regeringen låter ungdomspolitiska utredningen få del av uttalandena i motionen.

1989/90:Kr409 av Jan-Erik Wikström m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen för budgetåret 1990/91 anvisar 2 000 000 kr. mindre på anslaget H 1. Statens ungdomsråd än vad regeringen föreslagit, dvs. 3 755 000 kr.

1989/90:Kr414 av Inger Schörfling m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en redovisning av åtgärder för att ytterligare underlätta för ungdomar att fritt resa, bl.a. genom tågluffning, i så många länder som möjligt.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:U532.

1989/90:Kr415 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen till Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet m.m. för budgetåret 1990/91 anslår 19 900 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit eller således 109 651 000 kr.

1989/90:Kr418 av Margareta Israelsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökade möjligheter för barn- och ungdomsgruppers utbyten med andra länder.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So645.

1989/90:Kr419 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen till civildepartementets anslag H 1. Statens ungdomsråd för budgetåret 1990/91 anslår 500 000 kr. utöver regeringens förslag för information kring maktforskningens resultat riktad till ungdomar och dem som arbetar med ungdomar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av stöd till flickors fritidsverksamhet,

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So541.

1989/90:Kr420 av Ylva Annerstedt m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomar i storstad.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Ju830.

1989/90:Kr522 av Kersti Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbudet av kultur- och fritidsaktiviteter.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:A815.

Motioner väckta med anledning av skrivelse

1989/90:69

1989/90:Kr1 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av konkreta åtgärder för att öka valfriheten, stärka framtidsstron och allmänt förbättra möjligheterna att utvecklas i en positiv riktning.

1989/90:Kr2 av Ingbritt Irhammar m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om faktainsamlande av brott begångna av lagöverträdare under 15 år,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att komma till rätta med snatteribrott.

1989/90:Kr3 av Jan Hyttring m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkreta insatser för ungdomen.

1989/90:Kr4 av Kaj Nilsson m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomsfrågor.

1989/90:KrU14

Utskottet

Övergripande ungdomsfrågor

Bakgrundsuppgifter

I skrivelse 1989/90:69 om ungdomsfrågor lämnar regeringen en redovisning för inriktningen av ungdomspolitiken inför 1990-talet. Vidare redovisas vad som skall gälla för ungdomspolitiken inom vissa områden.

De allmänna utgångspunkterna för ungdomspolitiken inför 1990-talet beskriver föredragande statsrådet — ungdomsministern — på i huvudsak följande sätt.

Dagens ungdomar kan växa upp i ett samhälle där den materiella välfärden i stort är tryggad. Samhällets förändringar under senare decennier har medfört att unga människors behov och engagemang har förändrats och tar sig annorlunda uttryck. För vissa ungdomar har välfärdssamhället fått negativa konsekvenser. En tilltagande segregation i samhället har inneburit att det finns ungdomar som växer upp i miljöer där våld, missbruk och kriminalitet allt mer kommit att tillhöra vardagslivet. Möjligheterna för dessa ungdomar att få del av välfärdssamhället blir begränsade och de sociala klyftorna hotar att växa. Ungdomsministern framhåller att insatserna skall inriktas på att försöka lösa problemen för ungdomar som av olika skäl har sämre uppväxtvillkor och utvecklingsmöjligheter.

Ungdomspolitiken skall koncentreras på fortsatta åtgärder för de mest utsatta ungdomsgrupperna. Därutöver sker insatser för att stärka demokratin och jämlikheten för ungdomar.

För år 1990 följer ungdomspolitiken den grundläggande inriktningen från tidigare år, som har varit att trygga ungdomars möjligheter att få arbete, bostad och en bra utbildning. Fortfarande finns mycket kvar att göra på dessa områden, säger ungdomsministern, men vi står också inför flera delvis nya uppgifter.

Hon framhåller att ungdomars kraft och engagemang i olika samhällsfrågor skall tas till vara. Intresset för frågor som rör ansvarstagande, livskvalitet, miljö och fred måste få komma till uttryck i sådana demokratiska former som passar unga människor i dagens samhälle. Detta skall ske bl.a. genom insatser inom föreningslivet, ungdomsorganisationerna och kulturen.

I ett inledande avsnitt om insatser för ökad demokrati och jämlikhet för ungdom framhålls att barns och ungdomars egna aktiviteter och möjligheter till inflytande uppmuntras genom särskilda projektmedel till organisationer som bedriver barn- och ungdomsverksamhet. Vidare

anför ungdomsministern att former för ungdomars inflytande i den kommunala processen måste utvecklas samt att stödet till ungdomsorganisationerna skall förbättras genom en tydligare inriktning på aktiviteter och uppföljning.

En kommitté — ungdomskommittén (C 1989:06) — som tillkallats i oktober 1989 skall behandla frågor rörande ungdomars villkor på 1990-talet. I kommitténs uppdrag ingår bl.a. att belysa hur demokrati och jämlikhet för ungdomar kan stärkas. I direktiven (dir. 1989:48) uttalas att det är viktigt att ungdomars intresse för och engagemang i samhällsfrågor innebär att ungdomar i större utsträckning kan påverka samhällsutvecklingen och politiken. Kommittén bör därför utreda och lägga fram förslag på hur detta kan gå till samt redovisa försiag till olika åtgärder och vilka som skall ansvara för dessa. Kommittén skall också ta upp frågor om ungdomars resande. Kommittén skall lägga fram ett slutbetänkande senast den 30 maj 1991.

I skrivelsen redovisas insatser som planeras på följande områden, nämligen kultur, utbildning, arbetsmarknad och bostad. Vidare presenteras olika insatser för att stödja familjen i dess olika roller samt förebyggande samhällsåtgärder mot våld och droger. Det internationella ungdomssamarbetet bör på olika sätt uppmuntras och förstärkas, bl.a. bör ungdomars möjligheter till att resa stimuleras.

Utskottets överväganden

Frågor som rör ungdomars situation och problem behandlas i flera olika departement. Redovisningen i skrivelsen ger en överblick över pågående arbete och information om vilka riktlinjer för fortsatta insatser för att förbättra ungdomars situation regeringen avser att arbeta efter.

Utskottet vill framhålla att de insatser på olika samhällsområden som enligt skrivelsen planeras får — i de fall det krävs riksdagsbeslut — övervägas i första hand i det utskott, till vilket regeringens förslag hänvisas. Kulturutskottet kommer i det följande att med anledning av motionsyrkanden i en rad avseenden beröra innehållet i skrivelsen.

Enligt motion Kr 1 (m) skall riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av konkreta åtgärder för att öka valfriheten, stärka framtidstron och allmänt förbättra möjligheterna att utvecklas i en positiv riktning.

Motionärerna kritiserar den grundsyn som enligt deras uppfattning präglar skrivelsen, nämligen att barn och ungdom skall lockas att medverka i föreningsliv och med bidrag stödda projekt. De anser att samhällets insatser bör begränsas till att stärka den enskilde och öka valfriheten. Motionärerna anför vidare följande.

Vi kan heller inte förstå vad det är som gör att ungdomar skall ses som en homogen grupp, med samma behov, samma problem och därmed kräva samma lösningar.

Vi ser varje människa som en unik individ, med egna behov och önskemål. Detta innebär att vår politik utgår från att den enskilde skall ha möjlighet att utvecklas och leva på det sätt som passar honom eller henne bäst.

Motionärerna hänvisar till att de under den allmänna motionstiden väckt förslag om bl.a. bostadspolitiken, arbetsmarknaden, kulturpolitiken, utbildningspolitiken samt alkohol- och narkotikafrågor och idrottsfrågor. Dessa förslag kommer, sägs det, också unga människor till del.

Beträffande motionärernas allmänt hållna kritik av den grundsyn som de anser präglar regeringens skrivelse vill utskottet framhålla att det råder allmän enighet om att samhället på olika sätt bör stödja de insatser som - ofta på ideell bas - görs för att ge ungdomar möjligheter att utvecklas som individer och att kunna delta i och påverka utvecklingen inom olika delar av samhällslivet.

Som redovisats i det föregående har regeringen - utan att begära riksdagens godkännande - i den framlagda skrivelsen lagt fram en samlad redovisning för regeringens ungdomspolitik och presenterat vissa riktlinjer för sitt handlande då det gäller ungdomfrågor. Som också påpekas i skrivelsen kommer dessa riktlinjer att följas upp med konkreta förslag till riksdagen på olika områden.

Riksdagen kommer alltså att i olika sammanhang få ta ställning till dessa förslag. Detta gäller även de motionsförslag som motionärerna hänvisar till. Utskottet anser därför att det inte är motiverat att riksdagen gör en framställning till regeringen enligt yrkandet i motion Kr1.

Även i motion Kr3 (c) framförs kritik mot regeringens skrivelse. Kritiken går ut på att skrivelsen inte innehåller några förslag till konkreta åtgärder för ungdomar. Motionärerna vill att sådana skall föreläggas riksdagen. De erinrar om att centerpartiet i en rad motioner lagt fram förslag som syftar till förbättringar i ungdomars livsvillkor. Bland de områden som nämns är kultur, utbildning, arbete, bostäder, droger och våld samt familjepolitiken. I motionen redovisas kortfattat vissa av de förslag som centerpartiet lagt fram på dessa områden. För en närmare redovisning av förslagen hänvisar utskottet till motionen. Sammanfattningsvis anför motionärerna att regeringens skrivelse ger få besked om vad man vill göra för ungdomar i framtiden.

Utskottet konstaterar att riksdagen - sedan sedvanlig utskottsbehandling skett - i olika sammanhang kommer att få ta ställning till de motionsförslag som motionärerna hänvisar till. Utskottet anser därför att det inte är motiverat med någon riksdagens åtgärd med anledning av motion Kr3.

Även i motion Kr4 (mp) hänvisas främst till motionsförslag som motionärerna fört fram i olika frågor och som bl.a. tar sikte på att förbättra ungdomars situation i olika avseenden. Motionärerna diskuterar åtgärder för ökad demokrati och jämlikhet, bl.a. sänkt rösträttsäl-

der. De tar vidare upp kultur-, utbildnings- och bostadsfrågor samt ungdomars internationella engagemang. Beträffande det närmare innehållet i motionen hänvisar utskottet till denna.

Även då det gäller de i denna motion angivna motionsförslagen kommer riksdagen att få tillfälle att ta ställning till förslagen. Motionen avstyrks.

I motion Kr2 (c) anknuter motionärerna till uttalande i skrivelsen om betydelsen av förebyggande samhällsåtgärder mot våld och att samhällets reaktioner mot alla former av våld måste vara tydliga och konsekventa. Motionärerna anser att det är nödvändigt med ökade kunskaper om våldets omfattning och art. Det skulle vara av stort värde, menar de, att ha tillgång till tillförlitlig information om brott begångna av barn under 15 år. Motionärerna förordar därför att statistik över brott som begås av barn under 15 år skall föras (yrkande 1).

Förslag med i allt väsentligt samma innebörd har avvisats av justitieutskottet vid flera tillfällen och senast hösten 1989. I sitt av riksdagen godkända betänkande 1989/90:JuU14 redovisade justitieutskottet att frågor om statistik rörande brott av barn kommer att belysas i en på socialministerns initiativ tillsatt arbetsgrupp med företrädare för social-, justitie- och civildepartementen.

Justitieutskottet underströk att det skulle vara av stort värde att ha tillgång till tillförlitlig information om brott av barn under 15 år. Med hänsyn till att frågan redan är aktualiserad krävs, anförde utskottet, dock ingen åtgärd från riksdagens sida.

Kulturutskottet finner inte skäl att göra en annan bedömning än justitieutskottet och avstyrker således motion Kr2 yrkande 1.

I motionen förordas även införande av ordningsbot för snatteri. På förslag av justitieutskottet har riksdagen (bet. 1989/90:JuU16, prot. 67) nyligen avvisat motionsförslag som i huvudsak överensstämmer med det här aktuella. I betänkandet underströk justitieutskottet att butikstillgrepp utgör ett allvarligt problem och att det därför självfallet är viktigt att bekämpa sådana brott. Att vidta åtgärder riktade mot snatteribrottsligheten är, enligt utskottets mening, en uppgift inte bara för det allmänna utan också för handeln.

Justitieutskottet avstyrkte införande av ordningsbot vid snatteri och anförde bl.a. följande.

Som tidigare fäster utskottet härvid främst avseende vid invändningen att det kan kännas främmande att med ett ordningsföreläggande beivra ett - låt vara mindre allvarligt - centralt förmögenhetsbrott. Härutöver vill utskottet erinra om att de aktuella brottsrequisiten kräver överväganden av en art som inte gärna kan företas inom ramen för ordningsbot. Därtill kommer, som utskottet uttryckte förra året, att resultatet av fängelsestraffkommitténs förslag (SOU 1986:13-15) Påföljd för brott, såvitt avser en allmän översyn av straffskalorna, bör avvaktas innan det kan bli aktuellt för riksdagen att ta ställning till frågan om införande av ordningsbot vid snatteri.

Med hänvisning till vad justitieutskottet anförut avstyrker kulturutskottet motion Kr2 i här aktuell del (yrkande 2).

I detta sammanhang behandlar utskottet motion Kr405 (m) som tar upp frågor om etik, moral och normer i samhällslivet. Motionärerna anför att en av politikens viktigaste uppgifter är att ge människor goda förutsättningar i livet. I detta ingår en god materiell standard — bostad och arbete — samt livsmål och normer. De kritiserar dagens svenska samhälle och hävdar att det vill följd av en medveten politik är normlöst. Gamla tiders levnads- och uppfostringsideal har, sägs det, ersatts av kravlöshet, gamla tiders auktoriteter — föräldrar, lärare och präster nämns särskilt — har radikalt förlorat i betydelse och har inte ersatts av andra.

Motionärerna menar att ungdomar i det svenska samhället inte ges bra livsförutsättningar. Till följd härav brottas välfärdssamhället med en rad problem: asocialitet, kontaktlöshet, kriminalitet, drogmissbruk, samlevnadssvårighet.

Motionärerna framhåller att stora ungdomsgrupper klarar sig bra i det moderna samhället. De har, säger de, en öppenhet som tidigare saknades, ett internationellt perspektiv som tidigare inte var möjligt och en vitalitet gentemot människor och företeelser. Men alla ungdomar har inte dessa möjligheter eller denna attityd, alla har inte hemifrån en inre trygghet, alltför många far illa i ett normlöst och kravlöst samhälle.

Motionärerna vill att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av normer och bättre etiska livsförutsättningar. Vidare begär de att regeringen skall lägga fram analys och redovisning av hur etiska normer och krav formuleras i lagstiftningen och i skolans undervisningsplaner. De vill slutligen att ungdomskommittén skall få del av uttalandena i motionen.

Utskottet konstaterar att den uppfattning om dagens svenska ungdomar som kommer till uttryck i regeringens skrivelse och i motionen i viss mån överensstämmer. Många ungdomar är på olika sätt engagerade i samhällslivet. Men det finns ungdomar som på grund av sämre uppväxtvillkor växer upp i miljöer där våld, missbruk och kriminalitet allt mer kommit att tillhöra vardagslivet. Såväl ungdomsministern som motionärerna anser därför att det är viktigt att insatser görs för att hjälpa de mest utsatta ungdomsgrupperna.

I motionen riktas dock en allmän kritik mot den svenska samhällsutvecklingen som enligt motionärerna beror på avsaknad av normer och rättesnören för individens handlande.

Utskottet tvingas konstatera att det inte är möjligt att utläsa av motionen vilka normer och vilken etik som motionärerna anser bör vara vägledande för enskildas handlande eller för beslut i samhällslivet. Det framgår inte heller i alla avseenden vilka åtgärder de vill att regeringen skall vidta med anledning av motionsyrkandena. Den bristande stringensen i motionens utformning gör det svårt att närmare diskutera innehållet i denna. Utskottet vill likväl med anledning av motionen framhålla följande.

I vårt samhälle finns en rad övergripande normer som accepteras av de flesta människor. I detta hänseende kan nämnas respekten för människoliv, hänsynen till andra människors personliga integritet,

skyldigheten för föräldrar att ta hand om sina barn. Vissa av normerna utgörs av eller kommer till uttryck i rättsnormer. Utskottet erinrar om bestämmelsen i regeringsformen om att den offentliga makten skall utövas med respekt för den enskilda människans frihet och värdighet (1 kap. 2§). Det finns även skäl erinra om bestämmelserna i regeringsformen om grundläggande fri- och rättigheter. Övergripande normer ligger också till grund för de värderingar som görs då lagstiftaren reglerar förhållandet mellan enskilda och då han skapar regler på det straffrättsliga området. Det sker i takt med samhällsutvecklingen en fortgående förändring i de värderingar som ligger till grund för lagstiftningen i bl.a. nu angivna hänseenden. De normer som slås fast genom eller kommer till uttryck i lagstiftningen blir därför inte oföränderliga. Det sagda innebär dock självfallet inte att fastlagda normer saknar betydelse för samhällslivet. Det måste också konstateras att även andra normer än sådana som kommit till uttryck i lagstiftningen i praktiken många gånger upprätthålls med stor stränghet då det gäller människornas samlevnad i samhället. Även sådana normer är och måste vara föremål för en fortgående förändring.

Utskottet vill i anslutning till det anförda framhålla att allmänna övergripande levnadsnormer av det slag som motionärerna synes åsyfta inte bör slås fast genom politiska beslut. Sådana normer får bärkraft endast om de accepteras av de enskilda människorna. Vilka normer en människa accepterar — och lever efter — är beroende bl.a. av hennes religiösa uppfattning och av hennes livsåskådning i övrigt.

En annan sak är att det inom olika yrkesområden kan vara motiverat att man diskuterar behovet och lämpligheten av etiska riktlinjer, normer eller koder för det professionella handlandet.

På det medicinska området har under de senaste årtiondena i takt med de stora medicinska landvinningarna intresset för sådana normer ökat väsentligt. I lagboken tas fortfarande in de domarregler, som anses vara skrivna av Olaus Petri. De har aldrig stadfästas i lag utan betraktas som etiska råd till domare. Även på andra yrkesområden finns etiska regler, bl.a. på värdepappersmarknaden. På senare tid har intresset för etiska koder i yrkeslivet ökat. Detta har i riksdagen kommit till uttryck genom att det under den allmänna motionstiden i år väckts flera motioner inom ämnesområdet. Sålunda behandlas i konstitutionsutskottet motioner om bl.a. etik för politiker (K226, K807 och K813), i justitieutskottet en motion om etiska normer för offentlig förvaltning m.m. (Ju621) och i utbildningsutskottet en motion med en rad yrkanden om etiska levnadsregler i utbildningen (Ub815, se även Ub272).

Enighet råder om att skolan har en fostrande roll. Det är därför viktigt att skolan till eleverna förmedlar sådana övergripande normer som är accepterade av och utgör en integrerad del av vårt demokratiska samhälle. I inledningen till läroplanen för grundskolan (Lgr 80) anförts bl.a. följande.

Läroplanen speglar demokratins samhällssyn och människosyn: människan är aktiv, skapande, kan och måste ta ansvar och söka kunskap för

att i samverkan med andra förstå och förbättra sina egna och sina medmänniskors livsvillkor. Skolans innehåll och arbetssätt måste vara så utformat att det befrämjar denna samhälls- och människosyn.

— — —
Skolan skall fostra. Det innebär att skolan aktivt och medvetet skall påverka och stimulera barn och ungdomar att vilja omfatta vår demokratis grundläggande värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk, vardaglig handling.

— — —
Skolan skall därför utveckla sådana egenskaper hos eleverna som kan bära upp och förstärka demokratins principer om tolerans, samverkan och likaberättigande mellan människorna. Att väcka respekt för sanning och rätt, för människans egenvärde, för människolivets okränkbarhet och därmed för rätten till personlig integritet är en huvuduppgift för skolan.

Det ankommer på skolöverstyrelsen att följa och granska utvecklingen av undervisningen i skolan.

Frågor rörande normbildningen och andra frågor rörande etik ägnas stor uppmärksamhet inom forskningen. Med hänsyn bl.a. till i riksdagen nu aktuella motioner förtjänar det särskilt nämnas att riksbankens jubileumsfond stöder ett projekt benämnt Byråkratisk etik.

Slutligen vill utskottet framhålla att det inte framstår som påkallat att riksdagen skulle göra en framställning till regeringen i syfte att viss utredning skall läsa en riksdagsmotion. I sammanhanget vill utskottet nämna att barn- och ungdomsdelegationen i maj 1989 ordnade ett seminarium med titeln Ungdom och livsfrågor. Det finns anledning utgå från att även ungdomskommittén uppmärksammar frågor av detta slag.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen.

Statens ungdomsråd (H1)

I propositionen föreslås att anslaget höjs med 308 000 kr till totalt 5 755 000 kr. Det erinras om att ungdomsrådet genom riksdagens beslut våren 1989 (prop. 1988/89:100, bet. KrU12, rskr. 115) fått en förstärkning av sina administrativa resurser med två fasta tjänster samt en engångsanvisning om 500 000 kr. Enligt förslaget får rådet behålla engångsanvisningen för att därmed under året bekosta olika uppdrag som ges till rådet.

Ungdomsrådet har till uppgift att främja fritidsverksamhet och kulturell verksamhet bland barn och ungdomar samt att redovisa utvecklingen när det gäller ungdomars villkor i samhället. Till rådets uppgifter hör även att verka för en samordning av statliga insatser för ungdomar samt att bedriva utrednings- och informationsverksamhet som rör ungdomars villkor. I sin anslagsframställning för budgetåret 1990/91 framhåller rådet att Sverige under 1990-talet kommer att dras in i ett vidgat europeiskt samarbete på en rad områden som berör barn och ungdomar. Vidare påpekar rådet att uppskattningsvis ca 20 procent av alla ungdomar i Sverige kommer under 1990-talet att ha invandrabakgrund och att antalet ungdomar i åldern 16—24 år kom-

mer att minska kraftigt fram t.o.m. år 2000. Enligt rådets bedömning kommer denna utveckling att på ett genomgripande sätt påverka föreningslivet. Ungdomsrådet har därför för avsikt att genomföra en rad studier som berör ungdomars delaktighet i samhället. Studierna omfattar sju olika områden, bl.a. det mångkulturella och internationaliserade samhället och dess konsekvenser för ungdomar och föreningslivet, förändringar i relationerna mellan generationerna och förändringarna i "fostrarrollerna" i samhället och föreningslivet samt utvärderingar av bidragens tillämpning och "effekter".

I två motioner tas regeringens förslag till medelsanvisning upp.

I motion Kr419 (vpk) föreslås en ökning av rådets anslag med 500 000 kr. utöver regeringens förslag. Höjningen är avsedd att användas för information om maktforskningens resultat riktad till ungdomar och dem som arbetar med ungdomar. I den motivering till förslaget som lämnas i motion So541 anför motionärerna att det finns tecken på att attityderna gentemot makten, politiskt arbete och engagemang förändras bland ungdomar. En tendens är enligt motionen att misstron mot det som brukar kallas etablissemanget växer och att detta är särskilt påtagligt bland ungdomar. Motionärerna hänvisar till att det i dag pågår flera utredningar om det svenska samhällets politiska och ekonomiska struktur. Resultatet av dessa utredningar kan, sågs det, visa på brister i vår demokrati samt beskriva utvecklingstendenser. De anser att det är angeläget att resultatet av dessa utredningar får en vidare spridning.

I motion Kr409 (fp) föreslås att anslaget skall minska med två milj. kr. Motionärerna erinrar om den resursförstärkning som rådet har fått för innevarande budgetår för bl.a. utrednings- och informationsverksamhet om ungdomars villkor. De anför att denna utredningsverksamhet inte är så angelägen att den motiverar fortsatt statligt stöd. Vidare hävdas i motionen att ett i propositionen framlagt förslag om att Sveriges Riksidrottsförbund skall handha den del av det hittillsvarande bidraget till lokal ungdomsverksamhet som fördelats till idrottsföreningars ungdomsverksamhet innebär att ungdomsrådets verksamhet kommer att minska.

Med anledning av motionerna vill utskottet framhålla följande.

En viktig uppgift för ungdomsrådet är — som utskottet redovisat i det föregående — att sprida kunskaper och erfarenheter om för ungdomsgruppen viktiga frågor och om existerande samverkansmöjligheter. Utskottet anser sig inte böra göra någon inbördes prioritering mellan de informationsuppgifter som sålunda ankommer på ungdomsrådet. Det får ankomma på ungdomsrådet att inom ramarna för de resurser som beräknas i budgetpropositionen fullgöra uppgifterna.

Av rådets totalt 10,5 fasta tjänster är 1 för handläggare och 1 för en assistent vilkas innehavare skall svara för utredningsarbete. Bidragsfrågor handläggs av 2 handläggare varav en externfinansierad och 1 assistent. Enligt vad utskottet inhämtat kommer en omläggning av det lokala stödet i enlighet med förslaget i propositionen inte att i någon

närnvärd omfattning påverka rådets arbete, eftersom denna del av bidragsgivningen redan nu i huvudsak administreras av Riksidrottsförbundet. Mot här angiven bakgrund finns det enligt utskottets mening inte skäl att göra de genomgripande förändringar i rådets nuvarande verksamhet som förordas i motion Kr409.

Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet alltså regeringens förslag till medelsanvisning och avstyrker motionerna Kr409 och Kr419 yrkande 1.

Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet (H 2)

Statsbidrag till ungdomsorganisationerna utgår dels till centrala ungdomsorganisationer, dels till lokala ungdomsorganisationer och lämnas från två skilda anslag uppförda på statsbudgeten. Syftet med det statliga stödet till organisationerna är att dels främja en demokratisk fostran genom barns och ungdomars engagemang i föreningar, dels medverka till meningsfull fritid. Av det stöd som lämnas till lokal ungdomsverksamhet — det lokala aktivitetsstödet — har hitintills drygt 80 procent utgått till idrottsföreningarnas verksamhet.

I propositionen föreslås en omläggning av bidragen till ungdomsverksamhet som innebär att idrottens del av det lokala aktivitetsstödet, vilket i dag lämnas från ett anslag (H 3) under trettonde huvudtiteln (civildepartementet), skall föras över till anslaget till idrotten under elfte huvudtiteln (bostadsdepartementet). Ungdomsministern anför att avsikten är att på detta sätt bättre kunna renodla de båda stöden till lokal ungdomsverksamhet samt samordna dessa med de centrala stöden till ungdomsorganisationerna resp. idrottsorganisationerna. På detta sätt blir det enklare för respektive organisation att utveckla sin egen särart. Vidare föreslås att de nuvarande stödformerna till central och lokal ungdomsverksamhet skall föras samman.

I propositionen föreslås att ett anslag om 89 751 000 kr. skall lämnas till central och lokal ungdomsverksamhet.

Enligt hittillsvarande bidragssystem har för det lokala aktivitetsstödet storleken på bidraget för varje bidragsberättigad sammankomst angetts i budgetpropositionen. Som en följd av att de båda bidragen föreslås föras samman — varigenom organisationerna bl.a. får större möjligheter att rikta sina insatser och bestämma friare hur medlen skall användas — finns i propositionen inte någon motsvarande uppgift för nästa budgetår.

Enligt nu gällande regler för fördelningen av det lokala aktivitetsstödet utgår 12 kr. för varje bidragsberättigad sammankomst. Enligt den senaste redovisningen från ungdomsrådet av det antal aktiviteter som ungdomsorganisationer genomfört uppgick dessa till ca 1,4 miljoner för budgetåret 1988/89. Denna redovisning har legat till grund för beräkningen av medelsbehovet under anslaget.

Statens ungdomsråd har fått i uppdrag att föreslå nya regler för fördelningen av bidragen till ungdomsverksamheten. Enligt riktlinjerna för uppdraget bör ett reformerat system vara utformat så att det

skall ge ökad möjlighet för nya ungdomsrörelser och organisationer med generationsövergripande verksamhet att få stöd samt att organisationerna stimuleras att öka sin lokala aktivitet. Vidare bör bidragssystemet vara lätt att tillämpa och enkelt att administrera. I utredningsuppdraget ingår också att göra en bedömning av vilken frihet organisationerna bör ha att själva bestämma hur medlen skall användas.

Den föreslagna uppräknigen av anslaget medger — enligt det nuvarande bidragssystemet och med oförändrat antal sammankomster — att bidraget per sammankomst kan räknas upp med en krona från nuvarande 12 kr. till 13 kr.

I motion Kr415 (c) föreslås att anslaget skall höjas med 19,9 milj. kr. utöver regeringens förslag. Syftet med förslaget är att det lokala aktivitetsstödet skall kunna höjas från 12 kr. till 24 kr. per sammankomst.

Motionärerna bakom motion Kr415 har även föreslagit en motsvarande höjning av det lokala aktivitetsstödet inom idrottsanslaget. I andra motioner som tar upp olika idrottsfrågor föreslås en höjning av det lokala aktivitetsstödet till idrotten till 17 kr. per bidragsberättigad sammankomst. Dessa motionsyrkanden behandlar utskottet i sitt betänkande 1989/90:KrU15.

Barn- och ungdomsorganisationernas verksamhet är av stor betydelse i vårt samhälle och det är enligt utskottets mening angeläget att verksamheten får en real förstärkning.

Utskottet anser därför att anslaget bör höjas med ett belopp som — med utgångspunkt i ett oförändrat antal sammankomster — motsvarar ett bidrag av 17 kr. per sammankomst enligt de nuvarande bidragsreglerna. Detta belopp kan beräknas till 5,6 milj. kr. Anslaget bör således bestämmas till 95 351 000 kr. Utskottets ställningstagande innebär att förslaget i motion Kr415 i viss mån blir tillgodosett.

I motion Kr522 (c) föreslås att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad i motionen anförts om utbudet av kultur och fritidsaktiviteter. I den motivering till förslaget som lämnas i motion A815 pekar motionärerna på att de fritidsaktiviteter som utövas av flickor får sämre stöd än de som utövas av pojkar. Detta gäller såväl stödet från kommunerna som från de ideella föreningarna. Motionärerna framhåller också att möjligheterna att bedriva olika kulturella aktiviteter ofta är sämre än för idrottsutövning. Flickors intresse för sång, musik och konst får därför, enligt motionärerna, inte alltid berättigat utrymme i de fritidsaktiviteter som erbjuds. Motionärerna menar att flickor och pojkar måste ha samma möjligheter att utöva olika typer av fritidsaktiviteter oavsett intresse. De anser att ansvaret för att genomföra ett varierat fritidsutbud framför allt vilar på kommunerna.

Motionärernas synpunkter på angelägenheten av att åstadkomma lika villkor för pojkars och flickors fritidsaktiviteter överensstämmer i allt väsentligt med den inställning som kommer till uttryck i skrivelsen om ungdomsfrågor. Det framhålls där att jämställdhetsåtgärder inom idrottsföreningar och andra ungdomsorganisationer har stor betydelse.

Inte minst är satsningar på flickidrott och jämställd idrott angelägna. Det påpekas också att jämställdheten mellan flickor och pojkar stimuleras genom olika projektmedel.

Enligt vad utskottet inhämtat har ett omfattande projekt om flickors fritid nyligen inletts. Projektet som genomförs av fem kommuner, kommunförbundet och en folkhögskola skall ta fram och sammanfatta kunskap om flickors fritidsvanor och behov av fritidsaktiviteter.

Frågor som rör ungdomar och kultur uppmärksammas också i skrivelsen. Ungdomsministern konstaterar att kulturvanor grundläggs i tidig ålder. Om barn och ungdomar får goda möjligheter att ägna sig åt eget skapande och åt att uppleva litteratur, musik, dans, teater och konst under sin uppväxt ökar också deras förutsättningar att som vuxna delta i kulturlivet. Vidare anför följande.

De sammantagna samhällsinsatserna för barn- och ungdomskulturen är omfattande. I kommunerna behöver dock en bättre samordning ske för att maximalt kunna utveckla barn- och ungdomskulturen. Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp som kommer att presentera ett program för barn- och ungdomskultur år 1990. Syftet är att underlätta kontakterna mellan lokala och centrala nivåer och att i en lättillgänglig form sprida information om hur man kan utnyttja tillgängliga resurser för att utveckla musik, teater, dans, konst, litteratur, film och video för barn och ungdom.

Vidare erinras om att en viktig utgångspunkt vid utformningen av förslagen inom kulturområdet i årets budgetproposition är att betona de samhällsstödda institutionernas ansvar för barn och ungdom. Regeringen avser att ta initiativ till att en dialog med kulturinstitutionerna kommer till stånd i denna fråga. Som också anges i skrivelsen föreslår regeringen i budgetpropositionen ökade insatser för barn- och ungdomskulturen, bl.a. på teaterområdet.

Utskottet konstaterar att de frågor som motionärerna tar upp är föremål för uppmärksamhet i olika sammanhang. Utskottet anser att det inte behövs någon riksdagens åtgärd med anledning av motionen.

Även i motion Kr419 (vpk) aktualiseras frågor rörande flickors fritidsverksamhet. Motionärerna påpekar att en idrottsgren som ridning - där flickor dominerar - får förhållandevis mindre stöd från samhället än sådana idrotter som fotboll och ishockey som främst utövas av pojkar. Ridning är ingen lyx eller överklassport, säger motionärerna och erinrar om att ridsporten med 800 000 aktivitetstimmar näst fotbollen är den största ungdomsidrotten. Motionärerna menar att den stora skillnaden i fråga om subventioneringen av pojkars och flickors fritidsverksamhet beror bl.a. på att kommunerna vanligen står för kostnader för drift och underhåll av t.ex. ishallar medan ridhusen finansieras av de ridande själva. Motionärerna vill att riksdagen skall göra ett uttalande om behovet av stöd till flickors fritidsverksamhet.

Det är uppenbart att traditionella könsroller har stor betydelse även när det gäller fritidsaktiviteter. Som utskottet redovisat i det föregående planeras och genomförs olika åtgärder för att främja jämställdhet bland ungdomar. I sammanhanget kan nämnas att under den senaste tvåårsperioden 650 000 kr. har lämnats till olika ungdomsprojekt som

bedrivs av Ridfrämjandet. Med hänsyn härtill anser utskottet att motionen i här aktuell del (yrkande 2) inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Förslaget i motion Kr420 (fp) syftar till att riksdagen skall ansluta sig till motionärernas åsikter om åtgärder för att hjälpa ungdomar i storstad. Motionärerna anser att ungdomar som växer upp i en storstad som Stockholm har många fördelar, bl.a. möjligheter att välja i ett rikt fritids- och kulturutbud. Men, säger de, livet i storstaden har också många negativa sidor och ungdomar riskerar - om de har otur - att hamna i gäng som begår brott. Motionärerna menar därför att det är viktigt att stödja idrottsföreningar och andra frivilligorganisationer som ger ungdomar möjlighet till en meningsfull fritid.

I regeringens skrivelse framhålls att barn- och ungdomsorganisationerna får en allt större betydelse. Det är, säger ungdomsministern, viktigt att stödja fritidsledare och ideella ledare i deras engagemang för barn- och ungdomsarbete. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att folkhögskolekommittén (U 1988:09) bl.a. har i uppdrag att se över föreningslivets möjligheter till framtida ledarförskning.

Vidare kan nämnas att storstadsutredningen (SB 1988:01) har i uppdrag att göra en bred belysning av levnadsvillkoren i storstäderna i relation till levnadsvillkoren i landet i övrigt. Utredningen skall också föreslå åtgärder som förbättrar storstaden som livsmiljö. Utredningen har i delbetänkandet (SOU 1989:67) Levnadsvillkor i storstadsregioner tagit upp frågor om boendevillkor och befolkningsutveckling i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Utskottet vill här också erinra om att utskottet i det föregående föreslagit en höjning av anslaget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet.

Med hänvisning till den lämnade redovisningen anser utskottet att motionen inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stöd till internationellt ungdomssamarbete (H 3)

I propositionen föreslås att anslaget höjs med dryg en milj. kr. till totalt 2 298 000 kr. Från anslaget lämnas bidrag till Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer för den internationella verksamhet som rådet bedriver samt till internationellt ungdomssamarbete.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

I skrivelsen om ungdomsfrågor framhålls att det är angeläget att ungdomar kan delta i ett internationellt ungdomsutbyte. I den redovisning för det internationella ungdomssamarbetet som lämnas erinras om att det inom Norden finns ett väl utvecklat samarbete mellan de nordiska ungdomsorganisationerna och att en nordisk ungdomskommitté arbetar under nordiska ministerrådet.

Vidare påpekas att det inom Europarådets ram finns dels ett ungdomscenter i Strasbourg, dels en europeisk ungdomsfond. Inom EG:s ram finns flera utvecklade program för studerande- och forskarutbyte som direkt berör ungdomar. Ett särskilt ungdomsutbytesprogram, Youth for Europe, är igång sedan den 1 januari 1989. Vid den tredje

ungdomsministerkonferensen som kommer att äga rum i Portugal i september 1990 skall främst ungdomars möjligheter till ökad internationell rörlighet diskuteras.

En speciell satsning för ungdomar angående Europafrågorna — ungdomsoffensiv för Europa — kommer att genomföras under hösten 1990.

I skrivelsen redovisas också att en stiftelse skall bildas för att främja internationellt ungdomsutbyte bl.a. genom att ett internationellt ungdomsrabattkort införs. Kortet skall berättiga till bl.a. rabatter på främst kulturevenemang och resor.

I februari 1990 har denna stiftelse — Stiftelsen för internationellt ungdomsutbyte — bildats. I stiftelsen ingår staten, Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer och Riksidrottsförbundet.

I ungdomskommitténs uppdrag ingår bl.a. att belysa det nuvarande och det förväntade ungdomsutbytet mellan Sverige och andra länder. Kommittén skall också göra en kartläggning av de olika former för ungdomsutbyte och bidrag därtill som finns i dag. I uppdraget ingår även att överväga vilken samordning som krävs för att befintliga resurser skall kunna utnyttjas bättre. Förslag i dessa frågor kommer att presenteras under våren 1990.

Förslag som syftar till att underlätta för ungdomar att resa läggs fram i två motioner. I motion Kr418 (s) föreslås att riksdagen skall göra ett uttalande om behovet av ökade möjligheter för barn- och ungdomsgrupper till besöksutbyte med andra länder. I den motivering till förslaget som lämnas i motion So645 anför motionärerna att samhället bör understödja och uppmuntra att barn får kunskap om levnadsvillkoren för barn i andra länder. Det är därför angeläget att ge ekonomiskt stöd till besöksutbyte t.ex. mellan skolor samt barn- och ungdomsorganisationer i olika länder.

Förslaget i motion Kr414 (mp) syftar till att regeringen skall redovisa vilka åtgärder som bör vidtas för att underlätta för ungdomar att resa fritt bl.a. genom s.k. tågluffning i såväl Europa som världen i övrigt.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt att ungdomar får möjligheter att lära känna andra länder och kulturer. Det är därför angeläget att ungdomar kan delta i ett internationellt ungdomsutbyte.

Beträffande förslaget i motion Kr418, som syftar till att underlätta besöksutbyte med skolor och ungdomsorganisationer i andra länder, vill utskottet erinra om att folkrörelserna och andra ideella organisationer kan få bidrag till projekt från anslaget F 3. Information, studier och forskning om freds- och nedrustningssträvanden m.m. under utrikesdepartementets huvudtitel.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att det på olika nivåer vidtas åtgärder för att underlätta ungdomars resande. Med hänsyn till åtgärderna anser utskottet att motionerna Kr418 och Kr414 inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *åtgärder för att öka ungdomars valfrihet*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr1,
res. 1 (m)
2. beträffande *vissa konkreta åtgärder för ungdomar*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr3,
res. 2 (c)
3. beträffande *åtgärder för att förbättra ungdomars livsvillkor*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr4,
res. 3 (mp)
4. beträffande *registrering av brott begångna av barn*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr2 yrkande 1,
res. 4 (m, fp, c)
5. beträffande *ordningsbot för snatteri*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr2 yrkande 2,
res. 5 (m, fp, c, mp)
6. beträffande *skrivelse 1989/90:69 om ungdomsfrågor*
att riksdagen beslutar att vad i skrivelsen anförs inte skall
föranleda något riksdagens uttalande utöver vad som innefattas i
hemställan under momenten 1–5,
7. beträffande *etik, moral och normer*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr405,
res. 6 (m)
8. beträffande *medelsanvisningen till Statens ungdomsråd*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:100 samt med
avslag på motionerna 1989/90:Kr409 och 1989/90:Kr419 yrkande
1 till *Statens ungdomsråd* för budgetåret 1990/91 anvisar ett
förslagsanslag på 5 755 000 kr.,
res. 7 (m, fp)
res. 8 (vpk)
9. beträffande *medelsanvisningen till Bidrag till central och lokal
ungdomsverksamhet m.m.*
att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:100 och
motion 1989/90:Kr415 till *Bidrag till central och lokal ungdoms-
verksamhet m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservations-
anslag på 95 351 000 kr.,
res. 9 (c)
10. beträffande *utbudet av kultur och fritidsaktiviteter*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr522,
res. 10 (m) - motiv.
res. 11 (c)
11. beträffande *flickors fritidsaktiviteter*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr419 yrkande 2,
res. 12 (vpk)
12. beträffande *ungdomar i storstad*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Kr420,

13. beträffande *medelsanvisning till Stöd till internationellt ungdomssamarbete*

att riksdagen till *Stöd till internationellt ungdomssamarbete* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 2 298 000 kr.,

14. beträffande *ungdomars reseomöjligheter*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Kr414 och 1989/90:Kr418,

res. 13 (mp)

15. beträffande *medelsanvisning till Lotterinämnden*

att riksdagen till *Lotterinämnden* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 1 880 000 kr.

Stockholm den 6 mars 1990

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Maja Bäckström (s), Berit Oscarsson (s), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c), Anders Nilsson (s), Lars Ahlmark (m), Sylvia Pettersson (s), Erkki Tammenoksa (s), Leo Persson (s), Margareta Fogelberg (fp), Stina Gustavsson (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Kaj Nilsson (mp), Ingegerd Sahlström (s), Ulla Berg (s) och Göran Åstrand (m).

Reservationer

1. Åtgärder för att öka ungdomars valfrihet (mom. 1)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Göran Åstrand (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Beträffande motionärernas" och på s. 8 slutar med "motion Kr1" bort ha följande lydelse:

Regeringens skrivelse är som motionärerna påpekar mycket märklig. Den fullföljer in i minsta detalj den centralstyrnings- och planhushållningsfilosofi som bär socialistiska förtecken. Den redovisar samhällspanor och samhällsbidrag och förordar kollektiva lösningar på enskilda ungdomars problem. När den skall redovisa möjligheten att bli sin egen är det inte fri företagsamhet eller egenentreprenad som föreslås utan kollektiva lösningar inom ramen för "lokala kooperativa utvecklingscentra". När det i den till skrivelsen fogade bilagan Rakt på sak — guide till regeringens ungdomspolitik talas om politiskt förtryck är det inte socialismens diktaturer i Östeuropa som den kritiserar utan bara Sydafrika. Motionärerna ifrågasätter starkt en sådan vinklad opinionsbildning och efterlyser seriösa förslag. Utskottet delar motionärernas

uppfattning och anser att riksdagen skall ge regeringen till känna behovet av konkreta åtgärder för att förbättra ungdomars möjlighet att utvecklas i positiv riktning.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *åtgärder för att öka ungdomars valfrihet* att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Vissa konkreta åtgärder för ungdomar (mom. 2)

Jan Hyttring och Stina Gustavsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "motion Kr3" bort ha följande lydelse:

Motionärernas kritik av regeringens skrivelse är enligt utskottets mening befogad. Skrivelsen är allmänt hållen och det lämnas endast några få konkreta besked om vad regeringen avser att göra för ungdomar framöver. I motion Kr3 redovisas kortfattat de motionsförslag rörande konkreta insatser på olika områden för att lösa ungdomsproblem som lagts fram av centerpartiet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att regeringen genom ett tillkännagivande från riksdagens sida får ta del av denna sammanfattande redovisning.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *vissa konkreta åtgärder för ungdomar* att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Åtgärder för att förbättra ungdomars livsvillkor (mom. 3)

Kaj Nilsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Även då" och slutar med "motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att utgångspunkten för ungdomspolitikerna bör vara att vuxna och ungdomar skall — så långt möjligt — leva tillsammans och att en uppsplittring i olika ålderskategorier bör undvikas. De har lagt fram synpunkter och förslag till åtgärder på ett flertal samhällsområden. Dessa förslag är enligt utskottets mening väl motiverade och bör beaktas i det fortsatta arbetet inom regeringskansliet.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *åtgärder för att förbättra ungdomars livsvillkor* att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Registrering av brott begångna av barn (mom. 4)

1989/90:KrU14

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c), Lars Ahlmark (m), Margareta Fogelberg (fp), Stina Gustavsson (c) och Göran Åstrand (m) anser

dels att den mening av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Kulturutskottet finner" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Mot här angiven bakgrund anser kulturutskottet i likhet med vad som anförs i en reservation (nr 5) till justitieutskottets betänkande att det finns anledning understryka vikten av att det förs statistik rörande brott begångna av unga under 15 år. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *registrering av brott begångna av barn*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr2 yrkande 1
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Ordningsbot för snatteri (mom. 5)

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Jan Hyttring (c), Lars Ahlmark (m), Margareta Fogelberg (fp), Stina Gustavsson (c), Kaj Nilsson (mp) och Göran Åstrand (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Justitieutskottet avstyrkte" och slutar med "(yrkande 2)" bort ha följande lydelse:

I detta sammanhang bör enligt kulturutskottets uppfattning stor vikt fästas vid vad som framhålls i reservation 3 till justitieutskottets ovan nämnda betänkande nämligen att butikstillgreppen med tiden fått en sådan omfattning att också nya vägar måste provas, exempelvis införande av ordningsbot vid snatteribrott. I reservationen anförde justitieutskottet bl.a. följande.

Utskottet kan härvidlag i stort ansluta sig till de skäl som stöldutredningen anförde till förmån för ett sådant system. Sålunda bör enligt utskottets mening särskilt framhållas att ordningsföreläggande vid mindre snatteribrott torde kunna utgöra en både snabb och för den enskilde tillfällighetssnattaren förhållandevis skonsam form av lagföring. Dessutom skulle ett system med ordningsbot vid snatteri kunna bidra till ett bättre resursutnyttjande genom att minska åklagarnas och förenkla polisens arbete med dessa tillgrepsbrott.

Förutsättningarna för införandet av ett system med ordningsbot vid snatteribrott bör således enligt utskottets mening bli föremål för närmare överväganden, t.ex. i anslutning till det pågående arbetet inom regeringskansliet med fängelsestraffkommitténs förslag.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att riksdagen bör tillstyrka motion Kr2 yrkande 2.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:KrU 14

5. beträffande *ordningsbot för snatteri*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr2 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Etik, moral och normer (mom. 7)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Göran Åstrand (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "I motionen" och på s. 10 slutar med "utskottet motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt motionärernas synpunkter på vikten av att uppmärksamma de negativa konsekvenserna av brister i samhällets ansvar för etik och normer.

Uppenbarligen far många människor illa i vårt samhälle och ges inte de livsförutsättningar som de bort ha rätt till. Asocialitet, kriminalitet och drogmisbruk är några av de negativa effekterna av en samhällspolitik som inte ger normer, etik och livsåskådning tillräcklig uppmärksamhet. Den självklara utgångspunkten för det moderna samhällets normbildning finns i kristendomen. I västerländska kultursamhällen har därtill humanismens bildningsideal och det lagbundna samhällets rättstradition varit plattform för normbildning och samhällsetik.

Historielösheten begränsar den enskildes perspektiv, avkristningen har gjort många människor andligt hemlösa, kravlösheten har medverkat till rotlöshet och asocialitet.

I stora och breda ungdomsgrupper är de här skisserade frågeställningarna inget problem. Med en öppenhet som tidigare saknades, med ett internationellt perspektiv som tidigare inte var möjligt, med en vitalitet gentemot människor och företeelser klarar de sig bra i det moderna samhället. Men alla har inte dessa möjligheter eller denna attityd, alla har inte hemifrån en inre trygghet; alltför många far illa i ett normlöst och kravlöst samhälle.

Motionärernas krav är starkt befogade. De vill ge regeringen till känna behovet av normer och bättre etiska livsförutsättningar, de vill ha en analys av hur etiska normer och krav formuleras i lagstiftningen och skolans undervisningsplaner och de vill överlämna motionen till ungdomskommittén.

Alla tre kraven är starkt befogade.

Utskottet bifaller motionen.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *etik, moral och normer*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr405 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Medelsanvisningen till Statens ungdomsråd (mom. 8)

1989/90:KrU14

Ingrid Sundberg (m), Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m),
Margareta Fogelberg (fp) och Göran Åstrand (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Av rådets" och på s. 12 slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas kritiska syn på ungdomsrådets verksamhet. Den utredningsverksamhet som ungdomsrådet bedriver är inte av sådan angelägenhetsgrad att den motiverar fortsatt statligt stöd. Utredningsverksamheten bör därför avvecklas helt. Utskottet vill också peka på att ungdomsrådets administrativa verksamhet kommer att minska till följd av den i propositionen föreslagna omläggningen av stödet till lokal verksamhet. Omläggningen innebär att idrottens del av det lokala aktivitetsstödet framöver skall behandlas av Riksidrottsförbundet.

Utskottet tillstyrker alltså förslaget i motion Kr409 om att rådets anslag skall minskas med 2 milj. kr. Utskottets ställningstagande innebär att motion Kr419 yrkande 1 avstyrks.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. *beträffande medelsanvisningen till Statens ungdomsråd*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr409 samt med anledning av proposition 1989/90:100 och med avslag på motion 1989/90:Kr419 yrkande 1 till *Statens ungdomsråd* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 3 755 000 kr.,

8. Medelsanvisningen till Statens ungdomsråd (mom. 8)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "En viktig" och på s. 12 slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Det utredningsarbete som pågår om vårt samhälles politiska och ekonomiska struktur är av stort allmänt intresse. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att det är viktigt att de undersökningar och slutsatser som utredningsarbetet leder fram till får en vid spridning. Med hänsyn till ungdomsrådets allmänna uppgift att sprida kunskaper och erfarenheter om för ungdomsgruppen viktiga frågor anser utskottet det naturligt att rådet svarar för information i dessa frågor och att ungdomsrådet för denna uppgift tilldelas medel utöver vad som föreslås i propositionen.

Av rådets (= utskottet 10 rader) motion Kr409.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att anslaget enligt förslaget i motion Kr419 räknas upp med 500 000 kr. till totalt 6 255 000 kr. Utskottets ställningstagande innebär att motion Kr409 avstyrks.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *medelsanvisningen till Statens ungdomsråd* att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr419 yrkande 1 samt med anledning av proposition 1989/90:100 och med avslag på motion 1989/90:Kr409 till *Statens ungdomsråd* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 6 255 000 kr.,

9. Medelsanvisningen till Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet m.m. (mom. 9)

Jan Hyttring och Stina Gustavsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "blir tillgodosett" bort ha följande lydelse:

Anslaget bör därför enligt utskottets mening höjas med ett belopp som — med utgångspunkt i ett oförändrat antal sammankomster — motsvarar ett bidrag av 24 kr. per sammankomst enligt de nuvarande bidragsreglerna. Detta belopp kan beräknas till 15,4 milj. kr. Anslaget bör således bestämmas till 105 151 000 kr.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *medelsanvisningen till Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet m.m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:100 och motion 1989/90:Kr415 till *Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 105 151 000 kr.,

10. Utbudet av kultur och fritidsaktiviteter (mom. 10, motiveringen)

Ingrid Sundberg, Lars Ahlmark och Göran Åstrand (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Frågor som" och slutar med "på teaterområdet" bort utgå.

11. Utbudet av kultur och fritidsaktiviteter (mom. 10)

Jan Hyttring och Stina Gustavsson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "av motionen" bort ha följande lydelse:

Motionärerna tar enligt utskottets mening upp en viktig fråga. Trots de åtgärder som vidtas på olika områden för att bredda utbudet av kultur och fritidsaktiviteter för ungdomar får fortfarande de aktiviteter där flickor dominerar ett mycket sämre stöd än de där pojkar är i majoritet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att flickor och pojkar måste ha lika möjligheter att utöva olika typer av fritidsaktiviteter vare sig det gäller idrott eller kultur.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *utbudet av kultur och fritidsaktiviteter*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr522 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Flickors fritidsaktiviteter (mom. 11)

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Det är" och på s. 15 slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Det är otvivelaktigt så som motionärerna säger att det stöd som samhället lämnar till fritidsverksamhet främst gynnar sådana aktiviteter där pojkar är i majoritet, t.ex. ishockey och fotboll. Stat och kommuner ger inte samma stöd till ridsporten där flickorna dominerar. Ridskolorna kan, som motionärerna påpekar, sägas fungera som fritidsgårdar för hästintresserade barn och ungdomar.

Utskottet anser att samhällets stöd bör inriktas på att flickor och pojkar får möjligheter att utöva olika fritidsverksamheter på lika villkor.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *flickors fritidsaktiviteter*
att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Kr419 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Ungdomars rese möjligheter (mom. 14)

Kaj Nilsson (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "riksdagens åtgärd" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser liksom motionären att det är viktigt att ungdomar får möjligheter att resa fritt inte bara i Europa utan även i världen i övrigt. I skrivelsen redovisas olika åtgärder som vidtagits och som planeras för att underlätta ungdomsresandet i Europa. Enligt utskottets mening är det väl så viktigt att ungdomar får lära känna levandsförhållanden i länder utanför Europa. Regeringen bör därför snarast vidta åtgärder för att detta skall bli möjligt.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *ungdomars rese möjligheter*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Kr414 och motion 1989/90:Kr418 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Särskilt yttrande

Etik, moral och normer (mom. 7)

Jan-Erik Wikström och Margareta Fogelberg (båda fp) anför:

Grundvalen för en etisk hållning hos enskilda människor och från samhällets sida kan knappast sökas i statliga beslut, lagar och förordningar. Inte heller tilltror vi riksdagen om att kunna presentera en bättre grundval för etiska normer i vår tid än tio Guds bud eller den sammanfattning som Jesus gör i Bergspredikan: "Allt som ni vill att människorna skall göra mot er, det skall också ni göra mot dem, ty detta är summan av lagen och av profeternas undervisning".

Vi hade gärna — som en kommentar till den aktuella motionen — velat bifoga Bibeln som ett särskilt yttrande till utskottets utlåtande. Vi utgår dock från att riksdagens ledamöter har tillgång till Bibeln. Bättre svar på det motionen efterlyser än Bibeln kan vi inte finna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Propositionen	2
Regeringens skrivelse 1989/90:69	2
Motioner väckta under allmänna motionstiden	2
Motioner väckta med anledning av skrivelse 1989/90:69	3
Utskottet	4
Övergripande ungdomsfrågor	4
Bakgrundsuppgifter	4
Utskottets överväganden	5
Statens ungdomsråd (H 1)	10
Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet (H 2) ..	12
Stöd till internationellt ungdomssamarbete (H 3)	15
Lotterinämnnden (H 5)	17
Hemställan	17
Reservationer	18
1. Åtgärder för att öka ungdomars valfrihet (m)	18
2. Vissa konkreta insatser för ungdomar (c)	19
3. Åtgärder för att förbättra ungdomars livsvillkor (mp)	19
4. Registrering av brott begångna av barn (m, fp, c)	20
5. Ordningsbot för snatteri (m, fp, c, mp)	20
6. Etik, moral och normer (m)	21
7. Medelsanvisningen till Statens ungdomsråd (m, fp) ..	22
8. Medelsanvisningen till Statens ungdomsråd (vpk)	22
9. Medelsanvisningen till Bidrag till central och lokal ungdomsverksamhet m.m. (c)	23
10. Utbudet av kultur och fritidsaktiviteter (m)	23
11. Utbudet av kultur och fritidsaktiviteter (c)	23
12. Flickors fritidsaktiviteter (vpk)	24
13. Ungdomars rese möjligheter (mp)	24
Särskilt yttrande	
Etik, moral och normer (fp)	25